

Lekparker i utveckling

En plan för upprustning och utveckling av kommunens lekplatser

Klätterpyramid, Alléns lekpark renoverad 2010

Bakgrund

Barn stimuleras och mår bra av att få utlopp för leklusten och den skaparanda som de bär inombords. Lekplatsen fyller en mycket viktig funktion för att barn skall utvecklas och hålla sig friska. Lekplatsen är även en viktig mötesplats där de sociala färdigheterna prövas.

Bra lekmiljöer bidrar till att aktivera barnen både fysiskt och psykisk och ger dem därmed en god start i livet. De kommunala lekparkerna bör vara en mötesplats för alla oavsett ålder, kön, ekonomi, kultur och boendeform. En väl fungerande lekpark främjar kontakten mellan människor via lek och samvaro. I dagens samhälle är lekplatserna viktiga för att motverka ett stillasittande inomhusliv och skapa platser som öppnar upp för nya gränsöverskridande kontakter.

Utgångspunkten för allt offentligt arbete med barn är FN:s barnkonvention från 1989. Där står det i artikel 31 om vila och fritid:

”Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet”. ”uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreation och fritidsverksamhet”.

Dåtid

Under 70-talet stod lek och lekplatser högt upp på dagordningen när nya bostadsområden växte fram i Piteå Kommun. Varje kvarter hade en lekplats och nya lekområden tillkom i takt med att bebyggelsen ökade. Lekplatserna byggdes till stor del upp tack vare den rikliga tillgången på Ams-jobbare. Under denna period fanns det som mest 150 lekplatser i kommunen och alla dessa underhölls av Parkenheten.

I och med minskade ekonomiska resurser på 90-talet lades många av dessa lekparker ner eller övergick till boenderegim. En strategisk översyn gjordes vid nedläggandet av lekplatser för att i möjligaste mån se till så att alla hade tillgång till en lekmiljö. En lekparcsstruktur byggdes upp där upptagningsområdet för varje lekpark blev större än det tidigare brukliga kvarteret. I dag definieras upptagningsområde som det område ett barn kan röra sig i utan att korsa någon större trafikled eller annan barriär. I samband med genomgången av lekparkerna tog man även med i beräkningen alla de lekmiljöer som finns vid kommunens skolor och som kan nyttjas av de kringboende.

Under en lång följd av år var lekplatser ett mycket lågt prioriterat område. Arbetet inriktades i första hand på årliga besiktningar och åtgärder för att säkerställa att kommunens lekplatser uppfyller gällande säkerhetskrav. Den enda satsningen som skedde under denna tidsperiod var den mycket uppskattade och livligt frekventerade ”Lek för alla” i Badhusparken 2005. I övrigt har inga större satsningar på moderniseringar och upprustningar av kommunens lekparker genomförts.

Exempel på en gammal lekmiljö som inte inbjuder till lek. Renoveringsbehovet är stort.

Nutid

I dag finns det tillräckligt många lekmiljöer i Piteå kommun, men många lekplatser är i stort behov av upprustning. De existerande lekplatserna behöver moderniseras för att även i fortsättningen kunna erbjuda lustfyllda miljöer som stimulerar till fysisk aktivitet och social samvaro vilket ger barnen en god start i livet. Generationsväxlingar i bostadsområden gör att behovet av lekmiljöer skiftar. Många lekparkar som tidigare knappt hade några brukare behöver nu rustas upp och förnyas för att tillgodose den nya generationens behov. Rapporter från brukarna vittnar om ett fortsatt stort moderniseringsbehov.

En långsiktig satsning på lekplatser inleddes när kommunfullmäktiga i VEP2010 anslog 600 000 kr i fem år för utveckling av lekparkar. Åskningen i den ursprungliga femårsplanen var 1 200 000 kronor per år. I den ursprungliga planen hade vi för avsikt att renovera lekmiljöer i fyra geografiska områden varje år. Genomförandeplanen fick revideras efter fullmäktiges beslut. Lekparksplanen är nu en 10-årsplan där insatser görs på två geografiska områden per år.

Plan

Utgångspunkten i denna utvecklingsplan är användarnas behov samt utbudet av och kvaliteten på motsvarande service i området. Den fysiska platsen är även den en viktig utgångspunkt när det gäller utformningen av lekplatsen och dess lekredskap.

En långsiktig satsning på kommunens lekmiljöer ger en bra livsmiljö för framförallt barn/ungdom i vår kommun, men därigenom även för bla föräldrar runt om i kommunen. Denna utvecklingsplan kan i allra högsta grad ses som ett steg i arbetet med att erbjuda en trygg och lustfylld livsmiljö med omsorg och utvecklingsmöjligheter i livets alla skeden. Vi tror att resultatet av denna plan kommer att bidra till en kommun där det är positivt att bo, verka och leva. En kommun med fina lekmiljöer attraherar i hög grad barnfamiljer och unga par som planerar att skaffa barn. En satsning på kommunens lekmiljöer är därmed ett led i kommunens strävan att öka invånarantalet.

Ett barn behöver utmaningar för att utvecklas. Vi vill ge barnen möjligheter att utforska, upptäcka och klara utmaningar på lekplatserna. Vi vill öka variationen på lekplatserna för att stimulera barnens upptäckarglädje. Genom att ta vara på barnens idéer om en god lekmiljö, vilket kan ske genom teckningar och samtal, så kan vi bygga miljöer där barnen vill vara. Vi har för avsikt att öka variationen i lekparkerna genom att inte installera en standardiserad lekparkslösning på alla platser. Vi väljer utrustning utifrån barnens önskemål, platsens natur, önskad karaktär, geografiska läge, eller önskad inriktning för att komplettera kommunens totala utbud. På detta sätt får de olika platserna en egen identitet och lek av olika slag främjas. Genom ökad variation skapas utflyktsmål för daghem, skolor, föräldrar m.fl. Vi har inte för avsikt att bygga nya platser, vårt syfte är att utveckla några av de redan befintliga lekparkerna i kommunen. Barnen fyller en viktig roll när det gäller att utforma lekplatserna. Barnens önskemål, fantasi och kreativitet bidrar till variationsrika lekmiljöer där det finns mycket att upptäcka, uppleva och utforska.

Några teckningar från kreativa barn med inflytande

Naturligtvis ska lekplatserna vara säkra men säkerhetstänkandet får ej gå till överdrift. Redskap måste inspekteras, repareras och ibland tas bort för att inte allvarliga olyckor ska inträffa, men miljöerna får inte bli så säkra att de inte bidrar till barnens utveckling. Säkerhetstänkandet får inte gå så långt att vi fråntar barnen deras möjlighet att lära sig att bedöma faror och att lära av sina misstag.

Lek för alla

Vårt samhälle skall, enligt regeringsproposition 1999/2000:79, utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet. Detta innebär att även lekplatser ska vara tillgängliga för alla vilket kan åstadkommas genom lämplig markbeläggning, lämplig utrustning, kontrasterande färger, informativa ljud, en lämplig höjd mm. I dag uppfyller "Lek för alla" i Badhusparken samt de lekparken som renoverats genom lekparkeplanen dessa krav.

Vi anser det inte vara realistiskt ur ekonomisk synpunkt att bygga om samtliga lekmiljöer i kommunen så att dessa är tillgängliga för alla. Vår ambition är däremot att det i alla lekparken som moderniseras skall finnas aktiveringsmöjligheter för alla oavsett handikapp. Förutom att ny utrustning kommer att väljas med utgångspunkt att den skall vara tillgänglig för alla så kommer lekparkernas fallskydd att ses över. I en del fall kan ett utbyte av markmaterial från sand till fallskyddsplattor göra utrustningen tillgänglig eftersom detta underlag gör det möjligt även för rullstolsburna att ta sig fram i lekmiljön.

Miljöförbättringar

Genom den forskning om barns utelek som skett under 80- och 90-talet vet vi att den traditionella leken på välplanerade och välutrustade lekplatser bara tillfredställer en del av barnens lekbehov. Den andra, friare och mer kreativa leken, äger rum i naturen och på restytor med mycket löst material (stenar, stockar, tunnor, plankor). Ett bra sätt att tillgodose båda dessa behov, är att placera lekplatser i eller nära naturen.

Många av kommunens lekplatser ligger i dag på öppna platser som inte tillfredställer barnens behov av att bygga kobjor, gå på upptäcktsfärd mm. En del i utvecklingsplanen är därför att se över miljön kring, i första hand, våra lekparken. Planteringsåtgärder som ger leksnår och klätterträd på sikt samt markmoduleringar för att skapa utsiktsplatser och bilda rum fyller en viktig funktion i vår strävan att skapa en mer stimulerande lekmiljö. I vissa fall kan en omlokalisering av lekplatsen till en för barnen mer stimulerande miljö komma i fråga.

Stimulerande lekmiljöer kan skapas ex genom att använda sig av flerstammiga träd och buskträd som inbjuder till klättring och kobjyggen. Snabbväxande pil och al är några av de växtslag som kan komma i fråga. Dessa är dessutom stryktåliga vilket gör att de klarar av det hårda slitaget som lekande barn innebär. Ytterligare exempel på insatser är kullar som man kan cykla på eller åka pulka nerför på vintern. Andra insatser kan tex vara att införa buskar med bär och kottar som ger lekmaterial, ris som lämnas som byggmaterial till kobjor, lekparken flyttas till ett skogsområde mm.

Kategorier

I dag finns det 60 lekområden som sköts av Parken på följande platser i kommunen:

Lillpite, Sjulnäs, Svensbyn, Bergsviken, Hortlax, Blåsmark, Hemmingsmark, Jävre, Rosvik, Sjulsmark, Norrfjärden, Kopparnäs, Öjebyn, och Piteå stad.

Inom ett flertal av dessa områden finns mer än en plats avsedd för lek varpå en indelning i lekpark samt lekyta är nödvändig för att hushålla med de ekonomiska resurserna:

Lekyta riktar sig i första hand till de små barnen och innehåller basutrustning så som gunga, sandlåda, rutschbana och kanske något gungdjur.

Lekpark är en större anläggning med ett större upptagningsområde som även vänder sig till de äldre barnen. Utrustningen innefattar "lek för alla".

Genomförande

Ekonomi

I denna 10-årsplan är det vår avsikt att koncentrera insatserna till två geografiska områden per år. Den årliga investeringen på 600 000 kr kommer i första hand att läggas på utrustning och miljöförbättringar på områdets lekpark. Mindre insatser rörande lekredskap, markmaterial samt planteringar kan i vissa fall även komma i fråga när det gäller lektyorna.

Prioriteringsordningen baseras på behovet av modernisering samt befolkningsstatistik, dvs koncentrationen av barn i området.

Barnens medverkan

Lekmiljöer byggs för barnen i området. Vi tycker därför att det är viktigt att de får delta i utvecklingen av lekparkerna. Vi intervjuar barnen i närliggande skola inför renoveringarna av lekparker. Detta görs för att vi vill veta hur barnen ser på en rolig plats för lek. Vid renoveringarna försöker vi att bygga en lekpark som barnen tycker är rolig och utmanande att vara på. Det är därför viktigt att ta till vara på barnens åsikter och idéer. Barnen kommer med många kreativa idéer och förslag till lekutrustning. Vi försöker tillgodose önskemål och förverkliga några av barnens idéer när lekparkerna byggs om. Vi vill ta vara på barnens kreativitet och specialkunskap gällande lek genom att involvera dem i planeringsprocessen. Det är viktigt att ta tillvara på barnens åsikter om utemiljön, speciellt när det gäller lekplatser eftersom att dessa miljöer byggs specifikt för barnen. Barnens idéer tillvaratas genom teckningar och intervjuer.

Moderniserade lekplatser

2010- Allén på Klubbvägen och bisittarvägen i Hortlax

2011- Rodervägen i Rosvik och Svartudden

2012- Sjulsmark och Backen

2013- Djupviksparken samt Storfors.

Framtid

Åtgärdsplan

Geografiskt område	Plats	Kategori	Renoverad	Handikappanpassas	Utrustning	Miljöförbättring	Flytt
Centrum	Badhusparken	Lekpark	2005	Inga åtgärder planeras			
	Södra Hamn	Mellanstor		X	X	X	
	Källboparken	Lekyta			X		
Djupviken	Forellgatan	Lekyta			X		
	Skaftgatan	lekylta		Inga åtgärder planeras			
	Djupviksparken	Lekplats	2013				
Annelund	Bokgatan	Lekplats		X	X	X	
	Annelundsgatan	Lekyta			X		
Backen	Backeparken	Lekplats	2012				
Klubbgårdet	Allén	Lekplats	2010				
Svartudden	Hjortronstigen	Lekplats	2011				
	Lingonstigen			Inga åtgärder planeras		läggs ev ner	
Pitholm	Oli-Jansgatan	Lekpark			X		
Strömnäs	Stenhagsvägen	Lekyta					
Munksund	Vipvägen	Lekyta			X		
	Sjöhagestigen	Lekyta			X		
	Kolgårdsvägen	Lekyta			X		
Öjebyn	Trekantsgatan	Lekpark			X	X	
	Håvgatan	Lekyta				X	
	Fiolgatan	Lekpark		X	X	X	
	Gitarrgatan	Lekyta			X		
	Saxofongatan	Lekyta		Läggs ner			
Lillpite	Lars-Linusvägen	Lekyta			X		
Sjulnäs	Lillåkern	Lekplats		X	X	X	
	Storåker	Lekyta				X	
Svensbyn	Bäckstigen	Lekpark		X	X		
	Wennbergsvägen	Lekyta			X	X	

Geografiskt område	Plats	Kategori	Renoverad	Handkappanpassas	Utrustning	Miljöförbättring	Flytt
Bergsviken	Movägen	Lekpark		X	X	X	
	Tolvmansvägen			Byggnation	på platsen?		
	Bruksvägen	Lekpark	2013				
	Barrgränd	Lekyta			X		
Hortlax	Bisittarvägen	Lekyta	2010				
	Prästbovägen	Lekpark		X	X		
Blåsmark	Lostigen	Lekyta					
	Tallstigen	Lekpark		X	X		
Hemmingsmark	Rutingatan	Lekyta		Läggs ner			
Jävre	Åkroksvägen			X	X	X	X
Rosvik	Rodervägen	Lekpark	2011				
	Norsvägen	Lekyta			X		
	Per Jonsvägen	Lekyta			X		
Sjulsmark	Berggårdsvägen		2012				
Norrfjärden	Sandåsgatan	Lekyta				X	
	Brogatan	Lekpark		X	X	X	
Kopparnäs	Sjungarevägen					X	

Konsekvensbeskrivning

Livsmiljö

Smärre miljöförbättring erhålls när mer vegetation planteras eftersom att växter renar luften. Grönare lekplatser gynnar barnens lek- och upptäckarglädje samtidigt som de bidrar till en grönare och trivsammare utomhusmiljö för de boende i området. Den gröna strukturen är viktig för stadens och stadsdelens attraktivitet.

Boendemiljön för barnfamiljer förbättras vesäntligt när lekmiljön i området renoveras.

Barn & ungdom

Ett genomförande av planen innebär att kvaliteten på lekmiljöerna höjs avsevärt. En bättre kvalitet på lekmiljöerna kommer att tillgodose barnens behov i olika åldersgrupper vilket gynnar barnens fysiska och sociala utveckling. Möjligheterna till lek förbättras även för barn med rörelsehandikapp genom ökat införande av lekredskap som alla brukare kan nyttja.

Utbildning, arbete, näringsliv

Tillfälliga arbeten skapas vid renoveringsåtgärderna.

Demokrati & öppenhet

Lekplatser är viktiga mötesplatser för barn och vuxna.

Barnen i närliggande skola intervjuas inför renoveringarna av lekparker. Barnen ges därmed inflytande i en för dem väldigt viktig miljö. Barnen bjuds även in till invigningen av den renoverade lekmiljön och får då se att åtminstone en del av deras önskningar har förverkligats.

Drift

För att klara driftsekonomin inom befintliga ramar kommer nedläggning av främst några lekytor att ske.

Vid invigningar av renoverade lekplatser bjuds naturligtvis barnen vid den medverkande skolan in. Bullkalas och test av den nya utrustningen - uppskattas av alla inbjudna.